

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

הבית היהודי

ודיני ממונות

קצש"ע – מקור חיים

הפרק	הנושא	עמוד בקצש"ע	עמוד בחוברת
קכה	חינוך הבנים	317	3
קכח	צדקה	322	3
קל	מזוזה	324	4
קמז	ביקור חולים	364	6
קמט	ניחום אבלים	372	6
קנט	הלוואה	395	6
קס	ריבית	396	8
קסב	אונאה ומקח טעות	403	10
קסג	אבידה ומציאה	407	11
קסו	גניבה	414	12
קסז	גזילה	417	14
קסח	נזיקין	419	15
קסט	נזקי גוף	420	15
קע	רכילות לשון הרע	422	16

שאלות ותשובות על נושאי הבית היהודי ודיני ממונות – עפ"י קיצור שולחן ערוך של הרב חיים דוד הלוי
מתוך האתר של מאיר אביטן meir-avitan.co.il

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
קכה - הלכות חינוך הבנים			
למרות שהיום ההורים מוסרים את בניהם ללמוד בידי מורים בכל זאת עדין החובה והמצווה העיקרית מוטלת על האבא ללמדו תורה ויסודות האמונה.	באחד ממפגשי ההורים בביה"ס טען משה אביו של בן שאין הוא חייב ללמד בנו תורה כי הוא שולח את בנו ללמוד בישיבה מה דוד אביו של שלמה השיב לו ?	ג	קכה
אכן חובת חינוך הקטן היא עד גיל 13 לבן או 12 לבת אולם, אעפ"כ אין ההורים פטורים מעולם ומחובתם להשגיח על בניהם ובנותיהם ולחנכם בדרך ה'.	בשעה טובה הגיע בן לגיל המצוות ובשעת העלייה לתורה של בנו ברח משה אביו ברוך שפטרנו מעונשו של זה ובהזדמנות זו אמר לבנו שאכן מיום זה הוא פטור מללמדו והאחריות כעת נופלת על מוריו בישיבה . בן התעצב כי הוא אהב את לימודיו עם אביו מה דעת ההלכה? נמקו.	ה	קכה בגרות
מצות חינוך היא על האב. ויש מן האחרונים הסוברים שמצוות חינוך מוטלת גם על האם. חובת החינוך היא לא רק בקניית דברים אלא בכך שיקיים האב מצוות ה' בנוכחותם.	בן ושלמה עסקו בסוגיה האם מצות החינוך מוטלת על האב או על האם. כמו כן, בן טען שחובת החינוך היא רק בקניית דברים כגון מזווה , לולב , טלית מה דעת ההלכה בסוגיות אלו ?	ו	קכה
	רבקה מחנכת את בניה ומקפידה לקנות להם לולב טלית ותפילין וכן מצות אחרות אולם אינה מקפידה בדוגמא האישית שתהיה מצוות ה' בנוכחותם . חברתה העירה לך על כך ורבקה טענה שזה באחריות האבא יצחק. מה דעת ההלכה	ו	קכה
קכח - הלכות צדקה			
הנותן צדקה לעני ופניו כבושות בקרקע, אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה , אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה .	חיה זכתה בפיס, ומיד עם השמועה התקבצו כשלושה עניים לבקשה לקבלת צדקה. חיה שלא אהבה את ההתקבצות הזו הוציאה מארנק 100 שקלים לכל עני ואמרה להם "קחו את הכסף רק אל תעמדו לי ליד הבית" מה דעתכם על התנהגותה של חיה?	א	קכח
עדיף שדוד יקים קופת הלוואות על פני קופת מצרכים. וזוהי הצדקה המעולה ביותר, כיוון שבדרך זו תומכים באדם לפני שיתמוטט ויזדקק לפשוט יד ויצטרך לבריות.	משה צדקה החליט להקים קופה למטרות צדקה. הוא התלבט אם תהיה זו קופת הלוואות לאנשים שנקלעו למצוקה כספית, או שתהיה זו קופת מצרכים לחלוקה חינם לעניים. איזו קופה עדיף שמשה יקים על-פי ההלכה? נמקו.	ב	קכח בגרות
משה לא נהג נכון כאשר פרסם את שמות מקבלי הצדקה, כיוון שכאשר עושים מעשה צדקה, יש לעשותו בהסתר ובצנעה, שלא להלבין את פני המקבל.	משה צדקה המנהל את קופת הצדקה, נהג לפרסם את שמות מקבלי הצדקה, כדי לעורר תורמים נוספים לתרום לקופתו. האם יש פגם הלכתי במעשה של משה? נמקו.	ב	קכח בגרות
יחיאל נהג כדין. אם אדם מפרנס את ילדיו הגדולים מעל גיל 6, שאינו חייב במזונותיהם מעיקר הדין, יוצא ידי חובת צדקה, ולא עוד אלא שהם קודמים לאחרים.	משה גבאי שהיה גבאי הצדקה בעיר היה מדי חודש גובה ממתפללי בית-הכנסת כסף לצדקה עבור עניים. יחיאל התחמק ממתן צדקה, בטענה שהוא מפרנס את ילדיו הלומדים בכיתות ז'-ח'. האם נהג יחיאל כדין או לא? נמקו.	ב,ו	קכח בגרות
מאיר צדק בהערתו. מן הראוי לתת את הצדקה בהסתר שלא ידעו מי נתן ומי קיבל.	מדי שנה נהג דוד לפרסם מאזן הכנסות והוצאות, שכלל את הפרטים הבאים: שמות התורמים, סכום התרומה ושמות מקבלי	ב,ו	קכח

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
	התרומה. מאיר העיר לדוד, שלדעתו, מן הראוי לפרסם מאזן הכנסות והוצאות בלבד, בלי שמות התורמים והמקבלים. האם צדק מאיר בהערתו או לא? נמקו.		בגרות
כל אדם חייב ליתן צדקה. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו.	משה גבאי מהעיר באר שבע הוא גבאי הצדקה של בית כנסת ע"ש אברהם אבינו. תוך כדי איסוף הכספים הוא פנה ליצחק הקשיש כדי להתרימו למצוות "הכנסת כלה". יצחק סירב בטענה שהוא בקושי מתפרנס מקצבה של הביטוח הלאומי בלבד. האם יצחק פטור מן הצדקה משום שהוא מתפרנס מקצבה? נמקו.	ג	קכח בגרות
ההוצאות שיכול לנקות ממעשר כספים ונכללים במצות צדקה הם: תרומות ליד שרה תשלום הוצאות מזון להוריו המבוגרים מאידך כל השאר הינם הוצאות של העסק או שלו פרטיות, ואינם נכללים במצות צדקה. אשר ללימוד ילדו אם לא עבר את גיל המצוות אזי עדיין הוא מחויב לזון אותו. אך לאחר מכן אינו חייב במזונו ואז הוא נכלל במצות צדקה.	יוסף הרואה חשבון מקפיד כל שנה לוודא שהוא מפריש את מעשר הכספים כדין. ואכן הוא עורך רשימה של הוצאות וממין את ההוצאות שיכול לנקותם ממעשר כספים, הנה הרשימה של יוסף: מסים עירוניים שכר לימוד לבנו לקראת הבר מצווה הוצאות חשמל בביתו הוצאות מיסים של העסק שלו תשלומים עבור קופת חולים תרומות ליד שרה תשלום הוצאות מזון להוריו המבוגרים תשלום למורה בנו הקטן בן ה-3 בגן הילדים	ד,ו	קכה
אליהו לא נהג כהלכה. אין לעשות שום מצווה בכסף של "מעשר כספים" וצריך למסרו לצדקה.	אלהו הפריש מהרווחים שלו "מעשר כספים". בכסף זה קנה מזגן לבית הכנסת לשימוש הרבים האם נהג אליהו כהלכה? נמקו.	ה	קכח בגרות
חיים לא נהג כהלכה, מאחר שחייב במזונות ובשכר לימוד של בנו בן ה-3 ואינו יכול לפטור עצמו על-ידי כסף מעשר שהוא מיועד לצדקה. דוד נהג כהלכה, מאחר שהוא פטור מדמי מזונות ומשכר לימוד בעבור בנו בן 17-ולכן, מותר לשלם שכר לימוד בעבורו מכסף מעשר המיועד לצדקה.	חיים נהג לשלם שכר לימוד לגן הילדים בעבור בנו בן ה-3 מכסף המעשר שלו. דוד נהג לשלם שכר לימוד לבנו בן ה-17 מכסף המעשר שלו. גם חיים וגם דוד נהגו לכלכל את הוריהם העניים ממעשר שלהם. א. האם חיים ודוד נהגו נכון על-פי ההלכה כששילמו שכר לימוד בעבור ילדיהם מכספי מעשר? נמקו. ב. האם חיים ודוד נהגו נכון על-פי ההלכה כשכלכלו את הוריהם מכספי מעשר? נמקו.	ו	קכח בגרות
	מה הדין במקרה שבני אדם שהכנסותיהם מועטות רוצים לתת צדקה? הסבירו מהי "צדקה מן המובחר"?		
	דוד הפריש מהרווחים שלו "מעשר כספים". בכסף זה קנה שעון מהודר לבית-הכנסת במקום השעון הישן שהיה בבית-הכנסת. האם נהג דוד כהלכה? נמקו.		
	קל - הלכות מזוזה		
שער הבית – חובה חדר תינוקות, חדר שינה – חובה אך יש לכסות את המזוזה משום טינוף.	האם יש לקבוע מזוזה במקומות הבאים: חדר תינוקות, חדר שינה, שירותים, בית הכנסת, שער הבית, מרפסת, מרתף?	ד,ה,ח	קל

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
בית הכנסת – אם יש דירה בתוך בית הכנסת, ששם דר השמש או שליח הציבור חובה. אם לאו פטור. שער הבית – חובה. מרפסת- אם יש ארבע אמות על ארבע יקבע עם ברכה. ואם לאו, יקבע מזוזה בלי ברכה. מרתף – חובה.			
בבית הכנסת אין צורך במזוזה, אלא אם יש בו דירה לשמש או שליח ציבור. ועל כן חיים צדק, מאחר והוא גר בבב"ה"כ.	חיים השמש קנה מזוזה מהודרת לבית הכנסת. רגע לפני שבא לקבוע את המזוזה נכנס חברו רפאל מזוז ואמר לו, שאין צורך לקבוע מזוזה בבית הכנסת. חיים השיב לו שהוא נוהג לדור ולישון בעזרת נשים. האם רפאל צדק?	ה	קל
	דוד בכניסתו לעסק החדש הניח מזוזות בכל הפתחים, אולם באחד הפתחים הוא לא הניח כשבטענתו הסיכוי שהוא יכנס בפתח זה הוא אפסי, מה דעת ההלכה?	ג	קל
1. יש לקבוע מצד ימין של הכניסה לחדר. 2. יש לקבוע בצד שבו נמצא ציר הדלת שמחוברת אליו הדלת.	כאשר יש חדר פנימי נוסף מתוך אותו חדר 1. היכן יקבעו את המזוזה ומתי? 2. כיצד ינהגו כאשר ישנה יציאה מהחדר הפנימי החוצה?	ו	קל
מרפסת שאין בה ד' אמות על ד' אמות יקבע מזוזה ללא ברכה. ומרפסת גדולה יותר קובע מזוזה עם ברכה. ואכן רפאל מזוז שוב טעה. יש צורך לקבוע מזוזה אבל ללא ברכה.	יוסי נכנס לביתו החדש וקבע מזוזות כמעט בכל פתח. לאחר כשבוע הוא שם לב, שביציאה למרפסת הקטנה שלו הוא לא קבע מזוזה. חברו רפאל מזוז מדד את המרפסת, ולבסוף קבע: אתה לא חייב לקבוע מזוזה המרפסת קטנה מאוד. מה דעת ההלכה?	ח	קל
	דוד בכניסתו לביתו החדש שם לב שאחד הפתחים המשקוף צר מאוד ואין אפשרות לקבוע המזוזה ברוחב חלל הפתח, על כן החליט לא לקבוע מזוזה בחדר זה, האם נהג כהלכה נמקו?	י	קל
	מר יוסף קארו בכניסתו למשכן החדש הניח את המזוזות בצורה ישרה על הפתח חברו ר' משה איסרליש העיר לו שלא נהג כהלכה ויש צורך לקבוע אותה בשכיבה. חברם העיר להם שאפשר לצאת ידי השיטות. האם יוסף ומשה נהגו כהלכה ומה הדעה השלישית?	יא	
זיו נהג כדין כשבירך על המזוזה. מאחר שמזוזה שנקבעה בצד שמאל פסולה, נמצא שלא הייתה מזוזה בחדר זה כלל, ולכן התקנתה מחדש מחייבת ברכה.	רפאל מזוז העיר לזיו, שהמזוזה בביתו קבועה בצד שמאל. זיו הסיר אותה וקבע אותה בצד ימין בברכה. האם זיו נהג כדין כשבירך על המזוזה? נמקו.	ט, יב	קל בגרות
כן, כיוון שהמזוזה נמצאה פסולה, יש לברך על התקנת המזוזה החדשה, כמו כל התקנת מזוזה חדשה בפתח שלא היתה בו מזוזה.	יצחק הוציא את המזוזה מפתח חדרו כדי לבדוקה. הוא מצא את המזוזה פסולה והחליפה במזוזה חדשה וכשרה. האם יצחק צריך לברך בשעת התקנת המזוזה החדשה? נמקו.	יב	קל בגרות
היות והמזוזה נמצאה פסולה וקנו חדשה, יש לברך עליה. לכן, שלומית צודקת אך יונית לא צדקה. כי במידה והמזוזה כשרה אין צורך לברך שוב כאשר פרק הזמן קצר. אולם, כאשר פרק הזמן גדול והיה היסח הדעת יש לברך על המזוזה.	שלומית ויונית הוציאו את המזוזה מפתחי חדריהם כדי לבדוקה. הם שלחו את המזוזה לבדיקה במכון סת"ם. לאחר שלושה ימים הם חזרו לקחתם. במכון התברר להם שהמזוזה של שלומית פסולה והמזוזה של יונית כשרה. שלומית קנתה מזוזה חדשה. וכשחזרו לבתיהן שלומית בשעת התקנת המזוזה החדשה בירכה ואילו יונית לא בירכה כי המזוזה הייתה כשרה. מי מהם לא נהגה כהלכה? נמקו.	יב	קל בגרות

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
1. אין צורך לברך. 2. יש צורך לברך. 3. אין צורך לברך. 4. יש צורך. 5. יש צורך לברך. 6. יסיר את המזוזה ויברך.	עיינו במקרים הבאים וציינו מתי יש צורך לברך בעת קביעת המזוזה ומתי אין צורך? 1. הסיר את המזוזה לבדקה והחזירה למקומה מיד. 2. בדק את המזוזה ומצאה פסולה והחליף לכשרה. 3. נפלה ממקומה והחזירה למקומה. 4. מזוזה ישנה שהניח כעת בביתו החדש. 5. הוריד את המזוזה ונתארכה הבדיקה כיום וחצי. 6. קטן שקבע מזוזה לפתח חדרו וכעת הוא גדל.	יב, טו	קל
א. השוכר בית חייב לקבוע מזוזה. וכשיוצא מהבית ישאיר את המזוזה. אבל, אם מזוזתו מהודרת מאוד רשאי להחליף במזוזה פשוטה יותר מס' ימים לפני פינוי הבית. ב. ואם שכר הבית מגוי, כשמפנה את הבית נוטל את המזוזה.	יוסי שכר בית מרפאל מזוז ואכן כאשר נכנס לבית קבע מזוזה ברב עם והדרת מלך. מיד עם תום השנה הוציא יוסי את המזוזה המהודרת ושם מזוזה פשוטה. כשרפאל ראה זאת הוא הסביר ליוסי שלא מוציאים מזוזה ממשקוף הבית. יוסי הצטער והחזיר את המזוזה. א. מה דעת ההלכה? ב. מה הדין אם שכר את הבית מגוי?	יד	קל
דוד לא נהג כשורה. היה עליו להשאיר את המזוזה בבית השוכר. דוד היה יכול לקחת את המזוזה במקרה ובו היה שוכר את הדירה מגוי.	דוד סיים את תקופת השכירות בבית באילת והחליט לעבור לב"ש. כמוכן, שהוא לקח עימו את המזוזות המהודרות שלו אשר הניח בביתו השוכר באילת. האם נהג כשורה? כיצד היה עליו לנהוג? באיזה מקרה יכול היה דוד לקחת עמו את המזוזה?	יד	קל
קטן שקבע מזוזה לפתחו וגדל, יסיר ויברך מחדש, שעתה נתחייב מן התורה.	נחום הקטן קבע מזוזה בחדרו בהיותו בן 12 שנה. לאחר מכן, כשנכנס למצוות בגיל 13 הוא הוציא את המזוזה, ברך וקבע את אותה המזוזה. חברו הגדול רפאל אמר לו "אתה בסדר?! מה אתה מוציא מזוזה ומברך סתם", מה דעת ההלכה?	טו	קל
קמד - ביקור חולים			
	מה הם הסיבות העיקריות שיש לבקר חולים? והאם ביקור חולים בבית החולים נחשב כקיום מצות ביקור חולים?		קמד
קמט - ניחום אבלים			
האבלות מתחילה לאחר שנקבר והסתיימה סתימת הקבר של המת.	משה נפטר ביום ראשון. אולם, המשפחה החליטה לחכות לבן שיגיע מארה"ב. ואכן רק למחרת הוא נקבר. מתי תחל משפחתו של שלמה להתאבל?	ה	קמט
האבלות חלה מיד, ונחשב לו ליום. ואז יישאר לו עוד שישה "שהפיכת פנים היא האבלות".	אמו של שלמה נקברה בבין השמשות, כמה ימי אבלות יש לשלמה להתאבל על אמו? והסבירו.	ו	קמט
ארוחת אבל הנאכלת בשוב האבלים מקבורת המת. לאבל אסור לאכול משלו בסעודה ראשונה, ולכן סעודה זו מובאת ע"י השכנים, וכוללת ביצים או עדשים - מאכלים עגולים המסמלים את הגלגל החוזר בעולם.	מה היא סעודת הבראה, מתי נוהגת ומה המקור למנהג זה?	י	קמט
הוא לא נהג כדיון. אם אין לו פנאי לבקר את החולה וגם לנחם אבלים, מצוות ניחום אבלים קודמת, מפני שיש בזה גמילות חסד עם החיים ועם המתים.	במלחמת לבנון האחרונה נהרג שלום, וחברו עמיעד נפצע. חבריהם לפלוגה ביקרו את הוריו של שלום כדי לנחמם, וכן ביקרו את אסף בבית-החולים. לאחד החיילים היה הזמן קצר, כך שהוא העדיף לנצל את זמנו המועט כדי לבקר רק את עמיעד החולה.	כה	קמט בגרות

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
	האם נהג כדין, כשהעדיף לבקר את עמיעד החולה ולא לנחם את הוריו של שלום? נמקו.		
בזמנינו עיקר מצוות ניהום אבלים היא כניסה לבית האבלים, לעודדם ולנחמם. הפעולות של אפרים הם חשובות אך אינן מוציאות אותו במצוות ניהום אבלים.	אפרים הגר בלונדון שמע שאביו של חברו הטוב מנשה(הגר בישראל) נפטר. הוא החליט לשלוח לו מברק ניהומין וביקש מחברו יוסף הגר בקרבתו שינחם בשבילו, האם יצא ידי מצוות ניהום אבלים?	כה	קמט
נוהגים לנחם גם בשבתות וימים טובים.	אפרים שלא הצליח לצאת באמצע שבוע מהבסיס לנחם את הוריו של שלום, שנהרג במלחמה, הצליח בסמוך לכניסת השבת להשתחרר, אך התחבט. האם מותר לו לנחם בשבת?	כו	קמט
קנט הלכות הלוואה			
עני ועשיר, עני קודם אולם אם העני רוצה ללוות כדי לקנות דבר של מותרות, והעשיר זקוק באותה שעה לתשלום חוב ודאי שעשיר קודם.	מר לוי הוא איש עסקים מצליח, הנותן צדקה באופן קבוע. בשעת הצורך הוא גם מלווה לנזקקים. בשבוע האחרון, ניגש אליו איש עני שביקש ממנו הלוואה כדי לקנות מחשב לשמח את ילדיו. בו זמנית הגיעה אליו קריאה טלפונית מחבר לעסקים. החבר סיפר, שהוא עומד בפני פשיטת רגל, הוא חייב סכום כסף מידי, כדי שיוכל לשלם ליועץ המס, שיעזור לו בהצלת העסק לפני שעסקו יתמוטט כליל. מר לוי יכול להלוות רק לאיש אחד. למי מהנצרכים ילווה את הכסף? נמקו.	ד	קנט
	גברת לוי מרבה לתת צדקה. היא תורמת כל שנה סכום מסוים למוסדות עוורים ולאגודה למלחמה בסרטן. היא גם נותנת צדקה לנצרכים פרטיים. השנה עוד לא תרמה את הסכום הקבוע. אתמול הגיעה חברתה לביקור. החברה סיפרה שיש לה קשיים עם הבעל. הוא מסרב לתת כסף למזונות הילדים, וכעת הגיע החורף, ואין לה כסף לקנות בגדי חורף. אפילו ספרים לילדים לא קנתה השנה. החברה ביקשה הלוואה, והבטיחה להחזיר את הסכום, כאשר תסדר את עניין המזונות דרך הביטוח הלאומי. למי תקצה גברת לוי את סכום הכסף. לצדקה או להלוואה לחברתה? נמק תשובתך.	ג, ד	קנט מלכה
הבעיה ההלכתית, שיש בשימוש במחשב היא בעיית ריבית. כיוון שכהן הלווה ללוי כסף, כל הנאה שתבוא לו על-ידי שימוש במחשב שהופקד אצלו כמשכון, נראית כריבית והיא אסורה. כמו כן, יכולה להתעורר בעיה אחרת - בעיית גזל. הדין הוא ששואל שלא מדעת גזלן הוא, וכיוון שכהן השתמש במחשב בלא רשות, יש בזה חשש גזל.	לוי לווה מכהן סכום כסף. כעירבון להלוואה הפקיד לוי בידי כהן מחשב חדש עד לפירעון החוב. כהן השתמש במחשב זה מדי פעם בפעם. יהודה העיר לכהן, שיש בעיה הלכתית בכך שהוא משתמש במחשב. מהי הבעיה ההלכתית בכך שכהן השתמש במחשב שהפקיד בידי לוי?	ה	קנט בגרות
גלעד לא נהג על-פי ההלכה כשתבע את חובו, משום שהיה ידוע לו, שאין לשאול כסף לפירעון החוב. שכל הנוגש את בעל חובו כשאין לו כסף לשלם, עובר על הלאו "לא תהיה לו כנושה".	שאול לווה מגלעד סכום כסף. כשהגיע זמן הפירעון פנה גלעד לשאול ותבע ממנו את חובו, אף-על-פי שידע שלשאול אין כסף לפירעון החוב. האם גלעד נהג על-פי ההלכה כשתבע את חובו? נמקו.	הו	קנט בגרות
ההלכה קבעה, שאסור לו להראות פניו לפני הלווה כדי שלא יביישו אם אין לו.	שחר, כמידי בוקר משכים לבית הכנסת. מסלול ההליכה לבית הכנסת הוא קצר. באחת הבקרים החליט שחר לעבור דרך ביתו של יוסף ולברכו בברכת "צפרא טבא" (בוקר טוב). דרך אגב, יוסף חייב לשחר 2000 ש"ח כמעט חודשיים, מה דעת ההלכה על	ו	קנט

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
			מעשה שחר ?
אסור לאדם להלוות מעותיו בלא עדים או שטר או משכון. וכל המלווה ללא עדים עובר משום לפני עור. על כן עליו לפנות לבוררים, שישמעו את הדין ויפסקו ויזהרו מלהגיע לדין תורה בו יש חיוב שבועה .	מר אפרים הלווה לחברו סך 2,000 ₪ ללא עדים, ללא תמורת משכון ואף לא תמורת שטר. כעבור חודש, כאשר בא אפרים לתבוע את חובו, אמר החבר שלא לקח שום הלוואה. כיצד ינהג מר אפרים ? נמקו.	ז, ט, י	קנט
אמר לו: "חייב אני לך 100", והלה אומר: "ודאי שאינך חייב לי כלום", פטור. כי ודאי מחל לו על ההלוואה.	מר גלעד התקשה בתשלום המשכנתא, וקיבל מחברו – איש עסקים מצליח - הלוואה בסך 750 ₪, כדי להקל עליו להמשיך בתשלומים. כאשר ביקש להחזיר את החוב אמר לו חברו: " אינך חייב לי כלום." אבל מר גלעד זוכר שלקח הלוואה, ולא החזיר אותה. מה על גלעד לעשות?	ח	קנט מלכה
מצווה על היתומים לפרוע חוב אביהם.	מר לוי לקח הלוואה גדולה מחברו יוסי. כעבור שלושה חודשים, כאשר בא יוסי לתבוע את חובו, הודיעו לו שמר לוי נפטר, והשאיר אחריו שלושה בנים. כיצד ינהגו בחוב?	יא	קנט
	לוי איש תם יושב אוהלים, משתדל לעבוד לפרנסתו, ובמעט מן הזמן שנשאר הקדיש ללימוד תורה. באחד מן שיעורי התורה שנכח, שמע את הרב מספר על מי קודם למי בהלכות צדקה, ואמר לעצמו, אם כך אני בין אלה שזכאי לקבל קודם לאנשים אחרים, עוד מחשבתו בזכויות הקדימה שלו, אמר לעצמו הלוואי והייתי מאלה שנותנים ולא מקבלים. וכן ישועת ה' כהרף עין. וביום מן הימים שלח טופס של מפעל הפיס, אך כמובן לא ציפה לגדולות, אבל בלבו אמר אם אזכה אשתדל להקים גמ"ח לכספים למעוטי יכולת. את תפילתו ונדיבות לבו שמע הקב"ה וזיכהו בפרס הראשון בהגרלה. לא אציין את הסכום כי זה קצת מלחיץ לקבל סכום כזה. מיד למחרת קנה לוי את חברת הטלוויזיה ערוץ 10 ופרסם פרסומות "עשר שתתעשר", כל מעוטי היכולת מוזמנים להגיש בקשות להלוואה בתנאים מיוחדים ללא ריבית ואף בהנחה לעניים. אתם משערים מה קרה..... אכן הכמויות של המכתבים לא הפסיקו, מאידך ישב לוי אובד עצות למי הוא יחלק קודם, ואז נזכר בשיעור ההלכה שלמד על עניני הקדימה בהלוואה. מר לוי ערך רשימה של בקשות לפי מאפיינים, את הרשימה הוא הגיש לרב כדי שידרג לו מי אמור לקבל את ההלוואה ע"פ הדירוג ההלכתי נ.ב. שכחתי לספר לכם מר לוי גר בירושלים.		קנט
הלוואה לניתוח דחוף בחו"ל- פיקוח נפש. דודו העני מת"א.			

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
<p>עני מירושלים.</p> <p>עשיר לכיסוי חובות דחוף מאילת.</p> <p>עני לא נזקק מת"א.</p> <p>עני מארה"ב.</p> <p>קרוב משפחה בשביל מותרות.</p> <p>הלוואה לבית הכנסת בשכונתו בירושלים.</p>	<p>הנה הבקשות :</p> <p>קרוב משפחה בשביל מותרות .</p> <p>עני מארה"ב.</p> <p>הלוואה לניתוח דחוף בחו"ל- פיקוח נפש.</p> <p>הלוואה לבית הכנסת בשכונתו בירושלים.</p> <p>עני מירושלים.</p> <p>עני לא נזקק מת"א.</p> <p>דודו העני מת"א.</p> <p>עשיר לכיסוי חובות דחוף מאילת.</p>		
	<p>דליה ונחמה פתחו בבית ספרן גמ"ח (גמילות חסד) הלוואות לנזקקים.</p> <p>להלן שלושה מסעיפי תקנון הגמ"ח:</p> <p>(1) במתן הלוואות יש להעדיף את תלמידי בית ספרנו על תלמידים מבתי ספר אחרים.</p> <p>(2) אם לווה, המחזיר את ההלוואה, יצרף מרצונו להחזר ההלוואה תוספת של 2% מתנה לגמ"ח, תתקבל התוספת בברכה.</p> <p>(3) ההלוואות יינתנו על בסיס של אמון הדדי, בלי שטר, בלי עדים ובלי צורך במתן ערבונות.</p> <p>כתוב חוות דעת הלכתית על כל אחד משלושת הסעיפים האלה. נמקו את דבריכם.</p>		קנט בגרות
קס - הלכות ריבית			
<p>א. אסור לחיים להיענות להזמנות אלה, בגלל איסור ריבית. ריבית אסורה גם אם היא בגדר של טובת הנאה כלשהי, כמו במקרה הזה, ההזמנה לעבודה נחשבת כריבית.</p> <p>ב. אסור להם. כשם שאסור למלווה לקבל ריבית, כך אסור ללווה לתת ריבית.</p>	<p>חיים החשמלאי התגורר בשכונה שגרים בה חשמלאים רבים, ולכן הייתה פרנסתו בדוחק. באחד הימים החליט לפתוח גמ"ח הלוואות מכספו הפרטי. מאז, כל תושבי השכונה, שלקחו אי-פעם הלוואה מהגמ"ח, הרגישו חובה להזמין את חיים לעבודה, ומאז הייתה פרנסתו מצויה בשפע.</p> <p>א. האם מותר לחיים להיענות להזמנות לעבודה או לא? נמקו.</p> <p>ב. האם מותר לאנשים אלה להזמין את חיים לעבודה או לא? נמקו.</p>	א, ה'	קס בגרות
<p>הם לא נהגו כדין. גם אם לא התנה בשעת ההלוואה, יש בזה איסור ריבית.</p>	<p>יצחק לווה מאברהם 1000 ש"ח. כאשר פרע יצחק את חובו, החזיר לדוד סכום של 1100 ש"ח, לא ריבית, אלא מתוך הכרת טובה. דוד, שלא התנה עמו בעת ההלוואה שיחזיר לו יותר, קיבל ברצון מתנה זו.</p> <p>האם נהגו כדין? נמקו.</p>	ב	קס בגרות
<p>שי לא נהג כהלכה כאשר לימד את בנו של יחיאל טעמי המקרא, מאחר שעשה זאת בעקבות</p>	<p>שמואל הלווה לשי סכום נכבד. שי החזיר את ההלוואה, ולא תודה על ההלוואה נענה לשמואל ללמד את בנו טעמי המקרא ללא</p>	ב, ה'	קס

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
	ההלוואה שקיבל מיחיאל (ויש בזה משום איסור ריבית דברים)	תשלום, אף-על-פי שלא הכירו קודם לכן. האם שי נהג כהלכה? נמקו.	בגרות
אסור היה לבועז לשלוח פרחים לאסף כדי לשכנעו להלוות לו כסף, כי יש בזה משום איסור "ריבית מוקדמת" שזה אבק ריבית. ב. האיסור באירוע הוא איסור מדרבנן, כי "אבק ריבית" (או ריבית מוקדמת וריבית מאוחרת) אסור מדרבנן. [מן התורה הריבית האסורה היא רק ריבית קצוצה].	בועז ביקש מאסף הלוואה, ואסף סירב. בערב שבת שלח בועז פרחים לאסף, כדי לשכנעו לתת לו את ההלוואה, ואכן בעקבות זה הסכים אסף לתת לו את ההלוואה המבוקשת. א. מהי הבעיה ההלכתית? ב. האם האיסור באירוע הוא מדאורייתא או מדרבנן? נמקו.	ג	קס בגרות
אסור לאדם לקבל שום טובת הנאה מהלוה מדברים שלא היה רגיל לפני ההלוואה.	מר אפרתי נהג לקום מוקדם בבוקר, כדי להספיק להסיע את ילדיו לבית הספר, וגם להגיע בזמן לעבודה. לפני שבועיים, ביקר אצלו שכנו, וביקש ממנו הלוואה סך חמש מאות שקל, כדי שיוכל לסתום את הנזילה בביתו. מר אפרתי הלווה לו ברצון את הסכום. מאז המקרה, מגיע השכן כל בוקר, ומתנדב להסיע את ילדיו של מר אפרתי לבית הספר. האם נוהגים השכנים כהלכה? נמקו.	ה	קס
מותר ללוות בריבית מפני פיקוח נפש. בכל מקרה, גברת בצלאלי יכולה לקחת בריבית, ואילו שכנתה עברה על האיסור, כי אצלה לא היה עניין פקוח הנפש	גברת בצלאלי הייתה מיואשת. בתה הייתה חולה מאוד, והיא סמכה רק על טיפולו של דוקטור כץ. אבל אצלו התור ארוך, והיא הייתה מוכרחה לקבוע אצלו תור באופן פרטי. גברת בצלאלי שמעה, שניתוח באופן פרטי מגיע אצלו לסכום של עשרת אלפים שקל. לגברת בצלאלי היה חסר לא מעט כסף, ואיש לא היה מוכן להלוות לה כסף בלי ריבית. בלית ברירה, פנתה גברת בצלאלי אל שכנתה, ולוותה ממנה בריבית. א. האם השכנה אשמה בלקיחת ריבית? נמקו ב. האם גברת בצלאלי אשמה בנתינת ריבית? נמקו.	ו	קס מלכה
מנהגם של ראובן ושמעון אינו נכון על-פי ההלכה. אסור להלוות סאה בסאה, מחשש שזה יתייקר, ונמצא שמחזיר לו יותר ממה שלקח, ויש בזה איסור ריבית.	ראובן נהג להלוות לשמעון כמות גדולה של שקי קמח, ושמעון היה מחזיר לו אותה כמות. חנה נהגה להלוות ביצים לשכנתה לצורכי הבית, ושכנתה הייתה מחזירה לה אותה כמות. א. האם נוהג זה של ראובן ושמעון נכון על-פי ההלכה או לא? נמקו. ב. האם נוהג זה של חנה ושכנתה נכון על-פי ההלכה או לא? נמקו.	יא	קס בגרות
הבעיה ההלכתית שיש בשימוש במחשב היא בעיית ריבית. כיוון שעמוס הלווה לניר כסף, כל הנאה שתבוא לו על-ידי שימוש במחשב שהופקד אצלו כמשכון, נראית כריבית והיא אסורה. כמו כן, יכולה להתעורר בעיה אחרת - בעיית גזל. הדין הוא ששואל שלא מדעת גזלן הוא, וכיוון שעמוס השתמש במחשב בלא רשות, יש בזה חשש גזל.	ניר לווה מעמוס סכום כסף. כעירבון להלוואה הפקיד ניר בידי עמוס מחשב חדש עד לפירעון החוב. עמוס השתמש במחשב זה מדי פעם בפעם. חיים העיר לעמוס, שיש בעיה הלכתית בכך שהוא משתמש במחשב. מהי הבעיה ההלכתית בכך שעמוס השתמש במחשב שהפקיד בידי ניר? בארו את דבריכם.	יג, יד	קס בגרות
אם נגמר המקח ובוזה שהמחשב הגיע לישראל הרי נעשה שלו, אז מותר למוכר לומר ללקוח אם רצונך תן לי עתה מזומנים, ואנכה לך 5 אחוזים, ואין כאן חשש ריבית, מפני שאלו דברים שנאמרו אחר שנגמר המקח.	ישראלי קנה מחשב בסך חמשת אלפים שקל. סוכם שהוא ישלם את החוב בחמישה תשלומים. כאשר הביאו למר ישראלי את המחשב הציע לו המוכר: אם תשלם עכשיו הכול במזומן, אעשה לך הנחה של חמישה אחוזים. האם על הקונה להסכים, האם יש חשש ריבית? נמקו.	טז	קס
פעולה זו אסורה ויש בה איסור ריבית.	יהודה הזמין מכונית ששוויה מאה אלף ₪. הוא והמוכר חתמו,	יז	קס

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
	שהתשלום יתחיל בעוד חצי שנה, אבל אם בתקופה זו יהודה יביא סכום כסף מדי פעם – המוכר יפחית לו מן המחיר אחוז אחד בכל חודש. האם נהגו כהלכה? נמקו.		מלכה
	יצחק לווה מדוד 1000 ש"ח. כאשר פרע יצחק את חובו, החזיר לדוד סכום של 1100 ש"ח לא כריבית, אלא מתוך הכרת טובה. דוד, שלא התנה עמו בעת ההלוואה שיחזיר לו יותר, קיבל ברצון מתנה זו. האם נהגו כדין? נמקו.		קס
	קסב אונאה ומקח טעות		
	שמיר קנה ירקות בשוק. כאשר הגיע הביתה, אמרה לו אשתו: "תפוחים ירוקים עולים בכל מקום שנים עשר ש, למה שילמת ארבעה עשר ש?" שמיר חזר לירקן, האשים אותו, שהוא מוכר ביוקר, ודרש להחזיר את הסחורה, ולקבל בחזרה את כספו. הירקן אמר לו: "לא אקח בחזרה את התפוחים. חזור הביתה, ואל תבוא להתוכח איתי על שני שקלים." א. מי משניהם צדק? ב. כיצד היה צריך לנהוג על פי הדין?	ב	קסב מלכה
	רמי קנה ספר נדיר בשלושים ש. הוא נתן למוכר שטר של מאה ש, וקיבל עודף. אחרי שרמי הלך, המוכר גילה, שבטעות החזיר עודף בסך עשרה ש יותר. המוכר מכיר את ההלכה. הוא ידע, שהקונה הונה אותו ביותר משישית המחיר, וזכותו לבטל את העסקה. אבל רמי ענה, "לא התכוונתי לרמות, פשוט לא ספרתי את העודף, סליחה, אבל אני לא מבטל שום עסקה." האם רמי צדק על-פי הדין?		קסב מלכה
	מר אליאס הוא בעל חנות בגדים. הבוקר מכר חולצה שערכה תשעים ושישה ש. בערב, כאשר בדק את החשבונות, גילה שבטעות קיבל על החולצה רק שמונים ושישה ש. הוא התקשר לקונה, ודרש את הכסף החסר. האם הקונה חייב להחזיר לו את הכסף? נמקו.	ד	קסב
אם המוכר מודיע לקונה את עלות המוצר, וכמה הוא מרוויח ובכל זאת הקונה החליט לקנות, אין כאן "אונייה".	הלקוחות הכירו את מר כהן, ונשאו ונתנו עמו באמונה. כאשר ביקש למכור להם סדין חשמלי, אמר להם: אני קניתי את הסדין הזה בחמישים ש. אבל אתם תשלמו לי עבורו מאה ועשרים ש, כי אני מעוניין להרוויח עליו שבעים ש. הקונה והמוכר ידעו, שסדין כזה עולה בשוק רק מאה ש. האם מר כהן הונה את לקוחותיו?	ו, ח	קסב
ישראל נהג כדין, מאחר שהודיע לו מראש שקנה אותו בזול ומוכר אותו בסכום גבוה בהרבה, אין בזה משום איסור אונאת ממון.	ישראל הציע לאהוד לקנות ממנו מחשב תמורת 100 ש"ח, וסיפר לו שקנה את המחשב ב-50 ש"ח. רמי אמר לישראל שבהצעתו לאהוד יש משום איסור אונאת ממון. האם ישראל נהג כדין? נמקו.	ו, ט"ו	קסב בגרות
אביתר לא נהג כדין במעשהו זה, משום איסור אונאת	אביתר לא נהג להפנות את השאלות הקשות שנשאל לרן, אף-על-פי	ו,	קסב

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
דברים.	שידע שרן אינו מסוגל לענות על שאלות אלה. האם אבייטר נהג כדין? נמקו.	ט"ו	בגרות
בית דין חייבים לפסוק את השערים בדברים שהם חיי נפש, כגון, יינות ושמינים. וכן רשאים בני העיר לקבוע שער לכל דבר שירצו. ועל כן זה נכון לקבוע שער במיוחד למוצרי יסוד. וכל המפקיע את השער רשאים להלקותו, או לעונשו ע"פ החוק הקבוע במדינה.	קילו משרד המסחר החליט לקבוע שערי מחירים למצרכי היסוד. קילו עגבניות עולה בדרך כלל חמישה ש"ח, הם החליטו על שער של שישה ש"ח לקילו. את מחיר הבשר קבעו על שער של שלושים ושישה ש"ח לקילו. הם החליטו להוזיל את מחיר הלחם, וקבעו אותו על שער של שני ש"ח לכיכר. א. האם משרד המסחר נהג כהלכה, כאשר קבעו שערים למצרכים אלה? ב. מה יהיה דינו של מי שיפקיע את השערים (ימכור יותר יקר מן השער) ?	ח, ט, י, יא	קסב
אסור היה למשה להתמקח עם סוחר המחשבים לשם קניית מחשב, כאשר הוא יודע מראש שאינו רוצה לקנותו, משום שאין לו כסף לצורך זה. האיסור הזה הוא איסור אונאת דברים.	משה התמקח עם מוכר מחשבים לצורך קניית מחשב. לאחר שהמוכר הסכים לתת לו הנחה גדולה, הודיע לו משה שמלכתחילה לא התכוון לקנות את המחשב, כי אין לו סכום הכסף הדרוש למטרה זו.	יט	קסב בגרות
אסור לרמות בני אדם במיקח וממכר, או לגנוב דעתם ואף לגנוב דעת הבריות בדברים שמראה שעושה בשבילו ואינו עושה.	חנה ושרית גרות בשותפות. חנה הודיעה לשרית, שהיא מזמינה אורחים לארוחת ערב. כאשר הלכה שרית לעבודה, חנה ניקתה את הבית וסדרה אותו למען האורחים, למרות שזו לא הייתה התורנות שלה. שרית הגיעה בערב, מאוד נהנתה מהניקיון, והודתה לשרית שהתחשבה בה וניקתה למענה. חנה לא גילתה לה, שניקתה למען האורחים. האם נהגה חנה על-פי ההלכה? נמקו.	יט	קסב מלכה
אין מערבין מעט פירות רעים בהרבה פירות יפים כדי למכרם בחזקת יפים. ועל כן גברי עובר על איסור רמאות וגניבת דעת. אשתו של גברי נוהגת כהלכה, כי מותר לברור פסולת מתוך גריסים וקטניות כדי שיראו יפים, שזה דבר הנראה לעין. ובלבד שלא רק למעלה היא הוציאה את הפסולת אלא גם למטה.	גברי הוא ירקן חדש בשכונה. כל המדפים שלו עמוסים בירקות ופירות יפים למראה. באים הרבה קונים, כי הם אינם מרגישים, שבין הירקות הטובים הוא מערבב מעט ירקות שנרקבו קצת. אשתו של גברי מוכרת קטניות בחנות הסמוכה. היא בוררת את כל הפסולת מבין הקטניות, ולכן הסחורה שלה נראית טובה, ומושכת הרבה לקוחות מחנויות אחרות.	כ, כב	קסב מלכה
בעל החנות נהג על-פי ההלכה כשחילק חפיסות שוקולד חינם, [ואין בעלי החנויות יכולים לעכב בעדו] מאחר שגם בעלי החנויות האחרים יכולים לעשות כן.	בעל חנות ירקות החליט לחלק ללקוחות חפיסות שוקולד חינם, כדי למשוך לקוחות מחנויות אחרות. האם במקרה זה בעל החנות נהג על פי ההלכה? נמקו.	כג	קסב בגרות
א. בעל החנות נהג על-פי ההלכה כשחילק חפיסות שוקולד חינם, ואין בעלי החנויות יכולים לעכב בעדו מאחר שגם בעלי החנויות האחרים יכולים לעשות כן. ב. אסור לבעל החנות להשתמש בכלי מדידה לא מדויק כאגרטל, מאחר שאסור להשהות מידה חסרה ברשותו אף שאינו משתמש בה לצורך מדידה, שמא ישתמשו	בעל חנות ירקות החליט לחלק ללקוחות חפיסות שוקולד חינם, כדי למשוך לקוחות מחנויות אחרות. כמו כן החזיק בחנותו כלי מדידה לא מדויק שהשתמש בו כאגרטל לפרחים. א. האם בעל החנות נהג על פי ההלכה, כשחילק חפיסות שוקולד חינם כדי למשוך לקוחות מחנויות אחרות? נמקו. ב. האם בעל החנות נהג על-פי ההלכה כאשר השתמש בכלי	כג, כד	קסב בגרות

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
בה אחרים.	מדידה זה כאגרטל לפרחים? נמקו.		
קסג - אבידה ומציאה			
	הרואה אבידת ישראל ומתעלם ממנה עובר על מצוות לא תעשה ומבטל מצוות עשה, מהן המצוות?	א	
	האם יש חיוב להחזיר אבידת עכו"ם	ב	
	כיצד על אדם להתנהג בימנו כאשר מוצא אבידה	ה	
כיוון שהוא אדם מכובד, העניין תלוי בסוג האבדה שמצא: אם האבדה היא כזו, שאם זו הייתה אבדתו שלו לא היה נוטל אותה משום כבודו, הרי אינו חייב להחזיר גם לאחר [דילפינן מ"והתעלמת" פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינה לפי כבודו] ואם האבדה היא כזו שהיה מוחל על כבודו והיה מחזיר אותה לעצמו, חייב כך גם באבדת אחר.	חיים היה אדם מכובד. כאשר היה מוצא אבדה כלשהי - לא היה נוטל אותה כדי להחזירה, אלא היה משאיר אותה במקומה. האם חיים נהג על-פי ההלכה, כשלא לקח את האבדות ולא החזירן לבעליהן? פרטו ונמקו.	ד, ו	קסג בגרות
חיים אינו צריך לשמוע בקול אביו במקרה זה אף-על-פי שחייב אדם בכבוד אביו, מפני שאביו מצווה עליו לעבור על איסור תורה, ובמצב זה אין לשמוע לו. לומדים זאת ממה שכתבה תורה "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו", סמך שבת למורא אב ואם, שאם אמרו לך חלל שבת אל תשמע להם וכן בכל המצוות שנאמר "אני ה'"אלקיכם שאתה ואביך חייבים בכבודי.	חיים מצא ברחוב שעון יד מהודר. הוא רצה לפרסם מודעת "השבת אבדה", אולם אביו התנגד לפרסום המודעה, ואמר לו לא להשיב את השעון. כשהחיים היסס, אמר לו אביו שהוא חייב במצוות כיבוד אב. האם חיים צריך לשמוע בקול אביו ולא להחזיר את האבדה? נמקו.	ד, ו	קסג בגרות
אכן אדם שרואה אבדה חייב להחזירה בחינם אם הוא היה בטל ממלאכתו. אולם, אם היה עוסק במלאכתו ופעולת השבת אבדה גזלה זמן מעבודתו נותן לו שכרו כפועל בטל. ואכן אפי לא היה צריך לדרוש סכום גבוה למרות שסכום זה אפי הפסיד בזמן התעסקותו באבדה.	אפי הוא מהנדס מחשבים. ליום עבודה שלו הוא משתכר מאות שקלים. באחד מימי השבוע בדרכו לעבודתו מזהה חפץ המונח ברחובה של עיר, אכן מחשב נייד, אפי לוקח את המחשב ומנסה לברר מי הם בעליו של המחשב. לאחר עבודה מאומצת של מספר שעות הוא מצליח לפצח את קוד הכניסה למחשב ומוצא את מס' הטלפון של בעל המחשב- דוד. כמובן אפי מתקשר ובעל המחשב דוד שמח מאוד. בזמן מסירת המחשב לדוד ביקש אפי מדוד סך של 500 שקלים עבור השעות היקרות שהוא השקיע, דוד התנצל ואמר אבל זה סכום גבוה שבקושי הוא מרוויח זאת לשבוע עבודה. מה דעת ההלכה?	ז	קסג
	שחר נמנע מלהשיב אבדה לגוי, חבריו העירו לו שיש כאן חילול ה', מה דעת ההלכה, והאם בכל מצב?		
	ראובן גר בשכירות בביתו של חיים. בסוף כל חודש מתחמק ראובן מלשלם לחיים את דמי השכירות. האם במעשה של ראובן יש איסור גזל או גניבה או איסור אחר?		קסו/קסז

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
		נמקו.	
	קסו - הלכות גניבה		
יש להזהיר את הקטנים על גניבה כדי שלא יהו רגילין בה, ולכן האמא הייתה צריכה להוכיח את בנה כמו כן, איסור הגניבה הוא גם בכלשהו אע"פ שהסכום קטן "כל הגונב אפילו שווה פרוטה עובר על לאו דלא תגנובו".	אברהם לומד בכיתה ג'. כאשר הגיע הביתה מבית הספר אמו לא הייתה בבית, גם לא האחים. הוא היה משועמם, והתחשק לו מאוד לאכול סופגנייה. הוא חיטט בארון, מצא את הארנק של אמו עם כל הכסף, אבל לקח רק שלושה שקלים עבור סופגנייה. אמו גילתה שהכסף חסר אבל לא כעסה על בנה, ולא שוחחה עמו על הגניבה כי הוא ילד קטן, וגם לקח רק שלושה שקלים. כיצד רואה ההלכה את התנהגות האם? כיצד מדריכה אותנו ההלכה להתייחס למקרה כזה?	א ב ד	קסו מלכה
אסור היה לאבנר לקנות סחורה גנובה מהסיבות האלה - הוא גורם לגנב לגנוב, שהרי אם לא יקנו ממנו, מן הסתם לא יגנוב עוד. - הוא מחזיק בידי עוברי עברה.	אבנר נהג לקנות סחורה גנובה בחצי המחיר. מה הבעיה ההלכתית במעשה זה?	הו,	קסו בגרות
אכן, ישנה בעיה בקניית דיסקים הנמכרים ברחובות העיר בזול. הן משום החשש שהיא גנובה או מוברחת מהמכס, או שנעשתה פעולת צריכה בלתי חוקית.	מי לא חיכה להוצאת הדיסק של "המדרגות"? אכן, כשדוד נכנס לקנות את הדיסק התברר לו שהמחיר הוא גבוה כ- 70 שקלים ועל כן החליט לוותר על הדיסק. חברו יהודה סיפר לו, שהיום הוא עבר בתחנה מרכזית וראה את אותו הדיסקים במחיר של 20 ש"ח והציע לדוד שמחר הוא יקנה לו את הדיסק. מה דעת ההלכה?	ו	קסו
א. (1) "לא תעשו עול במשפט במידה, במשקל ובמשורה" - אסור למדוד או לשקול לקונים במידה חסרה. (2) "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה" - אסור לאדם להשהות מידה חסרה בתוך ביתו. (3) "אבן שלמה וצדק יהיה לך" - צדק משלך ותן לו. כלומר, לשקול ולמדוד בעין יפה, דהיינו, להכריע את המשקל לטובת הקונה. ב. כיוון שהמודד או שוקל שלא כהוגן אינו יכול לשוב בתשובה שלמה, כיוון שאינו יודע כמה להשיב ולמי להשיב, ואף אם יעשה צרכי רבים אין זו תשובה הגונה.	מרדכי פתח חנות מכולת. יצחק העיר לו שבעל עסק צריך להיזהר לא לעבור על איסורי תורה שעלולים לעבור עליהם בניהול עסק זה. א. אילו דינים הקשורים לניהול עסק נלמדים מכל אחד מחלקי הפסוקים האלה: (1) "לא תעשו עול במשפט במידה ובמשקל ובמשורה". (2) "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה". (3) "אבן שלמה וצדק יהיה לך". ב. "קשה עונשן של מידות" - מדוע?	ז ח י יד- טז	קסו בגרות
בעל התחנה עבר על איסור בלא תעשה שנאמר: "לא תעשו עול במשפט במידה ובמשקל ובמשורה" הוא חייב לאנשים שגנב את המידה החסרה ואינו מחויב בתשלומי כפל ויש עליו חובה להשיב את הגניבה. ומאחר שאינו יודע למי להשיב מבחינת הכמות ומספר הפעמים. יש לו תשובה קצת שיעשה צרכי רבים אף על פי כן אין זו תשובה הגונה.	אלי רגיל לתדלק את מכוניתו באותה תחנה, באופן קבוע. בזמן האחרון החל שם לב, שהדלק במיכל המכונית נגמר תוך זמן קצר מאוד, למרות שהוא נוהג לאותם מרחקים. כאשר בדק בתחנה את המחוג על משאבת הדלק - גילה, שהמחוג עומד בדיוק על כמות הדלק שהזמין. לאחר חקירה של כמה נהגים התברר, שבעל התחנה זייף את כיוון המחוג, והספרות על צג המכשיר קופצות במהירות רבה יותר מזרימת הדלק בצינור. על איזו הלכה עבר בעל התחנה? ומה היא דרך תשובתו?	ח ט טו	קס"ו
אסור לבעל החנות להשתמש בכלי מדידה לא מדויק כאגרטל, מאחר שאסור להשהות מידה חסרה ברשותו אף שאינו משתמש בה לצורך מדידה, שמא ישתמשו בה אחרים.	שאו"י החזיק בחנותו כלי מדידה לא מדויק שהשתמש בו כאגרטל לפרחים. האם בעל החנות נהג על-פי ההלכה כאשר השתמש בכלי מדידה זה כאגרטל לפרחים? נמקו.	י	קסו בגרות
	לפני כעשר שנים נכנס לשימוש מכשיר לייזר משטרתי, המודד	טו	קסו

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
	<p>את מהירות הנסיעה. במשך שנים הורשעו מאות אלפי נהגים, ושילמו דו"ח מהירות על בסיס קריאת הממל"ז (מכשיר ליזר לבדיקת מהירות) הנהגים לא ידעו, שהמכשיר לא מדייק, שהוא מושפע מן האקלים ומצבע המכונית, הם לא ידעו, שהמשטרה חייבת לכוון את המכשיר הזה כמה פעמים בשנה – במכשיר לא בוצע מעולם כיוול (לא כיוונו אותו) כפי שמקובל בעולם, וגם לא לפי הוראות היצרן. עמיקם לוי מרחוב בן גוריון, מתמצא בנושאים האלה, ולכן סרב לשלם קנס בסך שבע מאות וחמישים ₪ על סמך הדו"ח שרשם המכשיר. הוא הצליח להוכיח בבית המשפט, שהמשטרה התרשלה בתפקידה, ולא ביצעה את הכיוול כנדרש. (מתוך "מעריב")</p> <p>כיצד רואה ההלכה את התנהגות המשטרה? כיצד תכפר המשטרה על רשלנותה?</p>		מלכה
קסז - גזילה			
		א ב ג	קסז
<p>אסור לגזול אפילו עכו"ם. ולכן איסור גזילה שייך גם בדרוזים. והחיוב באיסור גזל אפילו כל שהוא – כמות קטנה. חן עברה על איסור גזל ולא על איסור לא תעשוק הפעולה שעשתה הייתה לא ברצון הבעלים, ולכן נקראת גזל. תשובתה, עליה להחזיר את הפירות לבעל השדה.</p>	<p>חן גרה בסמוך ליישוב דרוזי באחד מטיווליה עם חברותיה נעמה ויפית נכנסו לחצר הפרטית של ל משפחת סג'ור. חן ראתה על העץ פירות והחליטה לאכול מן הפירות כשאחד הילדים הקטנים יצא לחצר והעיר לחן, למה היא קוטפת בלי רשות, השיבה חן בנועם פנים "מה יש לך ביד?" הוא השיב לה רימון ואז חן לקחה בכוח מידו ואמרה לו תודה ויצאה מן החצר. חברותיה היו מופתעות ואמרו שהיא עברה על איסור "לא תעשוק" חן אמרה "מה פתאום מותר לגנוב מהדרוזים וחוף מזה הפרי הזה שווה פרוטה!" מה דעת ההלכה? וכיצד תהיה תשובתה של חן?</p>		
<p>כל החומד כלים של חברו או דבר שאפשר שיקנהו ממנו, והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו, אע"פ שנתן לו כסף רב עובר באיסור לא תעשה "לא תחמוד". יוסי עבר על שני לאוין. המתאוה לחפץ עובר בלאו לא תתאוה והקונה אותו עובר בלאו שני לא תחמוד.</p>	<p>אלעד הראה לחבריו את הסלקום החדש שקיבל במתנה. יוסי אמר לאלעד. "הנייד שלך מאוד יפה. הייתי רוצה סלקום כזה." אלעד לא ענה. בערב הגיע יוסי לביתו של אלעד ואמר לו: "שמע, ממש התלהבתי מהטלפון שלך. כמה הוא עלה לך? אני מוכן לשלם יותר." אלעד סרב ואמר, שגם הוא אוהב מאוד את הטלפון, וחוף מזה, זו מתנה. למחרת בבוקר כבר חיכו לאלעד כמה חברים, והם שכנעו את אלעד למכור את הנייד שלו ליוסי. אלעד הרוויח בעסקה מאה ₪. מה דעת ההלכה במקרה זה, ועל כמה לאוין הוא עבר?</p>	ו ח	קסז מלכה
<p>א. יחיאל ודוד לא נהגו כדין כשהפצירו בחיים למכור להם את השעון. יש בזה איסורי תורה לא תחמוד ו"לא תתאוה". ב. איסורו של יחיאל גדול יותר מפני שעבר על שני הלאוים "לא תחמוד" ו"לא תתאוה", ואילו דוד עבר על "לא תתאוה" בלבד. הנימוק: על "לא תתאוה" עוברים בשל תאוה שבלב בלבד, אבל על "לא תחמוד" עוברים רק אם העסקה התבצעה והמוכר מכר את החפץ.</p>	<p>יחיאל ודוד השתוקקו לרכוש שעון-מחשב משוכלל, דוגמת זה שהיה לחיים. מאחר שלא הצליחו לרכוש כמותו, ביקש כל אחד מהחיים שימכור לו את שעונו. חיים סירב והתחמק מהם. יחיאל ודוד לא התייאשו: כל אחד מהם פנה אל ידיד אחר של חיים, וביקש ממנו להשתדל אצל חיים שימכור לו את השעון. חיים לא עמד בלחץ ומכר את השעון ליחיאל. א. כתוב חוות-דעת הלכתית על מעשיהם של יחיאל ושל דוד. ב. לאחר שחיים הסכים למכור את השעון ליחיאל, איסורו של מי גדול יותר: של חיים או של דוד? נמקו.</p>	ח	קסז בגרות

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
גדי עבר על שלושה איסורים : לא תתאוה, לא תחמוד וגזילה. שלומי עבר על איסור של מחזק ידי עוברי עבירה בזה ששיפץ את האופניים. כמו כן אסור לו היה להינות בדבר גזול ואפילו שהתייאש ממנו אפי . אפי צדק בזה שלא רצה לקבל את הכסף מגידי, שאם הגזילה לא הייתה קיימת ורצה הגזלן לעשות תשובה ולהחזיר דמי הגזלה, תקנת חכמים שאין מקבלין ממנו אלא עוזרין לו ומוחלין לו כדי לקרב את הדרך הישרה , אולם על אפי לא היה לסלקו מביתו אלא לעזור לו ולמחול לו.	אפי קיבל ליום הולדתו אופני הרים. חברו גידי התלהב מאופני אפי וביקש שימכור לו אותו , כמובן אפי לא הסכים בעד שום הון שבעולם כי הם מתנה. אולם גידי כל כך רצה אותם והחליט לגזול וכך אפי חיפש וחיפש ולא מצא והתייאש מאופניו. לאחר מס' שבועות ביקש גידי מחברו שלומי, שיצבע אותם כדי שלא יזהו שאלו היו אופניו של אפי. ואכן הוא שיפץ את האופניים שהיה קשה לזהות. בסיום הפעולה עשה שלומי סיבוב קצר על האופניים . שבוע לאחר מכן נגנבו האופניים לגידי וכתוצאה מגניבה זו עלו בו הרהורי חרטה. הוא בא לבקש סליחה מאפי, וכן השיב לו 350 שקל שוויי האופניים , אפי לא הסכים לקבל את הכסף וסילק את אפי מביתו. כמובן שחבריו של אפי אמרו לו שהוא "פריאר" שלא לקח את הכסף . מה האיסורים שעבר גידי ? שלומי ? ומה דעת ההלכה על התנהגותו של אפי ?	ט י יא	קסז
ראובן לא נהג כדין, כיוון שאסור לנוכרי לגזול לא מישראל ולא מנוכרי חברו, ולכן ראובן נחשב למסייע בידי עוברי עברה ועובר על 'לפני עיוור לא תתן מכשול'.	ראובן פתח חנות למכירת סחורה בזול. את הסחורה היה קונה מנכרים שהבריחו אותה מבלי לשלם עליה מכס כנדרש. האם נהג ראובן כדין? נמקו.	י	קסז בגרות
קסח - הלכות נזיקין			
בעניין הנזק אכן צדקו. אולם, אסור לגדל כלב רע אלא אם כן הוא אסור בשלשלאות של ברזל . אם מר וייס יקפיד לקושרו, יהיה מותר לגדלו בעיר.	מר וייס מגדל כלב גדול. בכל יום הוא מוציא את הכלב לטיול. אתמול, בזמן הטיול הכלב השתחרר מן הרצועה, והתנפל על ילד קטן, שהחזיק בידו כריך. הילד נבהל מאוד. הוא היה שרוט בידיו ובפניו. הורי הילד דרשו מבעל הכלב לשלם פיצויים, וגם לסלק את הכלב מן השכונה. האם צדקו הורי הילד?		קסח מלכה
	מר ברוש מגדל תרנגולות בחצרו. והנה נכנס השכן והתלונן, שהתרנגולות חדרו לחצרו, וניקרו ורמסו לו את כל השתילים. השכן ביקש שמר ברוש יפצה אותו. האם חייב מר ברוש לשלם את הנזק?		קסח מלכה
אכן צדק שלמה . אדם המזיק ברשות המזיק-(חברו של שלמה) פטור עד שיתכוון להזיק ולא הייתה כאן כוונה להזיק .	שלמה התארח בבית חברו, והנה ראה בספריה ספר שכבר מזמן חיפש. הוא לקח את הספר הכבד, ולפני שהספיק לקרוא בו, נשמט הספר מידו, והכריכה נקרעה. שלמה אמר לחברו שהספר נפל בלי כוונה, ובעצם הוא אפילו לא הספיק לקרוא בספר. ולכן אינו חייב לשלם. האם צדק שלמה?	ב	קסח מלכה
אכן, מנשה חייב לשלם משום שהצלחת לא עמדה ברוח מצויה וכנראה הוא לא התקין וחזיק את הצלחת כמו שצריך.	מנשה התקין צלחת לויין לקליטת ערוצי טלוויזיה, כמובן שמנשה הוא לא מתקין מקצוע . לא עברו ימים מועטים ובחונץ נשבה רוח מצויה והצלחת עפה ממקומה ופגעה ברכב החונה. מנשה לא הסכים לשלם בטענה שזה בגלל הרוח מה דעת ההלכה?	ז	קסח
המניח חפץ ברשות הרבים כגון המזוודות ברחוב ובאדם אחר ונתקל בחפץ , פטור שאין דרך בני אדם להתבונן ואם הוא ניזק כמו במקרה שלנו- עובר	מר מלול יצא לטיסה אולם בהגיעו לשדה תעופה התברר שישנה שבייתה הוא החליט לחכות באזור שדה התעופה . הוא ביקש מנהג המונית שיניח את המזוודות באמצע הרחוב כדי שיוכל לראותן.	ט	קסח

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
האורח חייב מר מלול לשלם את עלות המשקפיים שנשברו.	לא עברו מס' שעות והנה אחד מעוברי האורח נתקל במזוודות. כתוצאה מפגיעה זו נפלה מזוודה ונשברה. אולם גם עובר האורח שבר את משקפיו. מר מלול ביקש מעובר האורח שישלם את שווי המזוודה, ואילו עובר אורח טען אתה צריך לשלם עבור שבירת המשקפיים. אילו אתם הייתם שם, מה הייתם פוסקים להם ?		
קסט - הלכות נזקי גוף			
אכן המפחיד את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כל זמן שלא נגע בו, כגון שנראה לו באפילה או צעק מאחוריו. ולכן החברים פטורים מדיני אדם, אולם חייבים בדיני שמים. אולם אם זה נכון, שדוד אחז בבגדו או הדפו בזמן שהפחידו את משה הוא יהיה חייב בתשלומיו.	חבריו של משה הכינו מסיבת הפתעה וכך לקראת ערב כאשר משה פתח את דלת ביתו, פתאום בצעקות רמות "מזל טוב משה" משה מרב הבהלה זו אחורה ונפגע בראשו מן המעקה. ולצערנו משה הוצרך להגיע למיון ולחבוש את ראשו. חבריו ציינו שהם עברו על ההלכה וצריכים לשלם את הנזק שקרה למשה. אפרים טען שלמעשה אף אחד לא צריך לשלם חוץ מדוד, משום שהוא נגע ואולי גם הדפו קלות בזמן אמירת המזל טוב. כיצד עליהם להתנהג?	ג	קסה
בושת משערין לפי המבייש והמתבייש. אינו דומה קטן לגדול, ואילו המבזה כהן בושתו גדולה מבאיש אחר. אכן צדק מר שלמה כהן, כי הוא "כהן".	שלמה כהן וחברו אמסלם שלומי יצאו לטיול תוך כדי נסיעה נכנס בהם רכב שסטה ממסלולו, אולם יצאו בנס ולמעשה היו מאושפזים רק כשבוע. אולם שניהם הצטרפו להישאר בבית בגלל הבושה מגודל הנפחות. בעל הרכב שפגע בהם שילם להם נזק, צער רפוי, שבת ובושת אולם שלמה טען שהוא מתבייש יותר ומגיע לו סכום גבוה יותר אך שלומי גם אני מתבייש יותר מה דעת ההלכה?	ד	קסה
א. רם עבר על הלאו "לא תעמוד על דם רעך". כל הרואה את חברו במצוקה, חייב להגיש לו עזרה ולהצילו, ואם לא עשה כן, עובר על לאו זה. ב. אשר לא נהג כדין כאשר לא שילם מכספו עבור הגשת העזרה. [אמנם הוא יכול לדרוש מהניצול עבור השירות שניתך לו אם יש לו כסף לשלם, [לבא מראש יש לעשות ככל יכולתו כדי להצילו, אף אם עליו להוציא מכספו לצורך זה.	רם הבחין ברכב שסטה מן הכביש ונפגע בתאונה. רם לא רצה להיות מעורב בחקירות משטרה, ולכן המשיך בנסיעתו כרגיל. אשר, שעבר במקום, עצר כדי להגיש עזרה. אשר ביקש מאנשים שהיו בסביבה לעזור לו להגיש עזרה לפצוע, אך הם דרשו ממנו תשלום בעבור זה. אשר לא רצה לשלם מכספו, ולכן סירב לדרישתם. כתוצאה מכך נמנעה הגשת העזרה לפצוע. א. על איזה איסור עבר רם במעשהו? נמקו. ב. האם אשר נהג כדין? נמקו.	י	קסט בגרות
א. על הלאו "לא תעמוד על דם רעך". ב. ראובן חייב להוציא הוצאות כספיות משלו כדי להציל את חברו, אין דבר העומד בפני פיקוח נפש. ואם לא עשה כן, הוא עובר על הלאו דלעיל. (אם ירצה, יכול לדרוש לאחזר מכן את ההוצאות הכספיות).	בנסיעה בכביש בין-עירוני גילה ראובן מכונית שהתהפכה ונהגה פצוע. ראובן נמנע מלקחת את הפצוע לבית-החולים, כדי שלא יחשדו בו שהיה מעורב בתאונה. א. על איזה איסור עבר ראובן במקרה זה? ב. האם ראובן חייב להוציא הוצאות כספיות כדי להציל את חברו? נמקו.	י	קסט בגרות

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
שי עבר על האיסור "לא תעמוד על דם רעך", ופירושו שאם אדם רואה את חברו במצוקה או שצרה עלולה לבוא עליו, חייב לעשות כל שביכולתו כדי להצילו. ואם לא עשה כן, עובר על לאו זה.	שי ידע על תכניתו של גלעד לפגוע גופנית ברח' שכנו, אך הוא שמר זאת בלבו ולא גילה לאיש. א. על איזה איסור עבר שי בהתנהגותו זו? באר את דבריך. ב. כיצד צריך היה שי לנהוג כדי להציל את רח' ציין שני אופנים.	י'	קסט בגרות
	אפרים פגע בחברו מנשה ושילם לו את חמשת תשלומי הנזק האם יש לו להוסיף עוד משהו?		
אחד הגג וכל מקום שיש סכנה חייב לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים, חיים לא נהג כדין כי גובה המעקה חייב להיות עשרה טפחים לפחות כדי שלא יפול ממנו הנופל.	חיים, המתגורר בקומה השלישית, בנה בדירתו מרפסת גדולה הפונה לרחוב. במרפסת הציב סורגים בגובה חמישה טפחים. האם נהג חיים כדין? נמקו.	יב	קסט בגרות
כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצוות עשה להישמר ממנו ולהיזהר ואם לא הסיר את המשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה	בגלריה של ראובן נעשו עבודות הרחבה. בצדי המדרגות הזמניות, המובילות לקומה השלישית, מתח ראובן חבלים. המבקרים העירו לו על מפגע בטיחותי זה.	טו	קסט בגרות
קע - הלכות רכילות ולשון הרע			
א. יפתח לא נהג כדין. אם אין לו פנאי לבקר את החולה וגם לנחם אבלים, מצוות ניהום אבלים קודמת, מפני שיש בזה גמילות חסד עם החיים ועם המתים. ב. יפתח לא נהג כדין. יש בזה משום רכילות, ועלולים גם להיכשל בלשון הרע ומוציא שם רע.	בפיגוע חבלני שהיה במרכז ירושלים נהרג רוני, וחברו אסף נפצע. חבריהם לכיתה ביקרו את הוריו של רוני כדי לנחמם, וכן ברו את אסף בבית-החולים. לאחד מהם - יפתח - היה עומס לימודים, כך שהוא העדיף לנצל את זמנו המועט כדי לבקר רק את אסף החולה. בביקורו סיפר לאסף על המתרחש בכיתה ועל היחסים בין החברים. א. האם נהג יפתח כדין, כשהעדיף לבקר את אסף החולה ולא לנחם את הוריו של רוני? נמקו. ב. האם נהג יפתח כדין, כשסיפר לאסף על היחסים בין החברים? נמקו.	ב	קע בגרות
(1) בפרסום זה יש משום איסור לשון הרע. כל המספר בגנות חברו אף-על-פי שאומר אמת, הרי זה לשון הרע. (2) בפרסום זה יש משום מוציא שם רע. כל המספר דברי שקר על חברו, הרי הוא מוציא שם רע. (3) בפרסום זה יש משום אבק לשון הרע. כל המספר בשבח חברו בפני שונאיו, הרי הוא גורם להם לספר בגנותו, והרי זה אבק לשון הרע.	תלמידי בית-הספר החליטו לפרסם ידיעון, ובו לספר על הנעשה בבית-הספר בידיעון נכללו הידיעות האלה: (1) דוד ויוסף מכיתה י' חיבלו ברכוש הכיתה. (2) חיים השתתף בהשתתף הרכוש. (ידיעה זו פורסמה אף-על-פי שלא הייתה נכונה). (3) יחיאל זכה בפרס המועצה המקומית על התנדבותו. (ידיעה זו פורסמה, אף-על-פי שיחיאל לא היה אהוב על תלמידי בית-הספר). איזו בעיה הלכתית מתעוררת עם פרסום כל אחת מידיעות אלה? נמקו את דבריכם.	ב, ז	קע בגרות
במעשה זה יכולים להיות איסורים אחדים: 1. רכילות; 2. לשון הרע; 3. מוציא שם רע, 4. נקימה; 5. נטירה.	חיים לא היה מקובל על חבריו לכיתה. כדי לרכוש את אמונו של המדריך, היה נוהג לספר לו את כל המתרחש בכיתה. כתוב שניים מהאיסורים, שעליהם עלול היה חיים לעבור בעשותו זאת.		קע בגרות
יאיר לא נהג כהלכה, כיוון שבני כיתתו של יחיאל לא אהבו אותו, ויש חשש שמתוך	יחיאל לא היה אהוב על בני כיתתו. בהפסקה נכנס יאיר לכיתה וסיפר לבני כיתתו של יחיאל על המעשים הטובים של יחיאל.	ז	קע

עריכה – מאיר אביטן (שאלות שהופיעו בעבר בבגרות מסומנים ומצורפים שאלות חדשות)

תשובה	שאלת אירוע	סעיף	פרק הלכה
שבחו יבואו לספר בגנותו. איסור זה נקרא "אבק לשון הרע".	א. האם יאיר נהג נכון על-פי ההלכה? נמקו. ב. בארו את האיסורים האלה: מוציא שם רע, לשון הרע, רכילות.		בגרות
	חיים נהג לספר לדוד על מעלותיו של מיכאל, שיחסיו עם דוד היו גרועים. דוד נהג לספר לחיים דברים שחברים אמרו עליו, אך נמנע מלספר לו דברים רעים שאמרו עליו. א. האם נהג חיים כדין? נמקו. ב. האם נהג דוד כדין? נמקו.		קע בגרות
	מדוע למוציא שם אי אפשר למחול לו גם לאחר שעשה תשובה?		
	שלמה קרא ידיעה רכילותית בעיתון על שכנו. הוא התחבט אם הוא יכול לספר זאת לאשתו, מה הדין?		